

Sygn. akt V CSK 12/14

POSTANOWIENIE

Dnia 13 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner (sprawozdawca)

SSA Elżbieta Fijałkowska

w sprawie z wniosku R. E.

przy uczestnictwie D. C., E. G., D. W., S. M., M. R., J. I., E. M.

i M. M.

o stwierdzenie nabycia spadku,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 listopada 2014 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania D. W. od postanowienia

Sądu Okręgowego w J.

z dnia 18 lipca 2013 r.

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w J. do ponownego rozpoznania wraz z
rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w J. oddalił apelację uczestnika postępowania D. W. od postanowienia Sądu Rejonowego w J. z dnia 13 marca 2013 r., w którym zostało stwierdzone, że spadek po A. Y. nabył w całości na podstawie ustawy syn R. E.

Z ustaleń faktycznych wynikało, że spadkodawczyni urodziła się w 1941 r. w B., w USA i w 1961 r. urodziła syna D. S., którego oddała do adopcji. Sąd Okręgowy w J. postanowił o adoptowaniu D. S. przez J. E. i S. E., przy czym adopcja miała taki skutek, że D. S. został synem adopcyjnym, któremu przysługują wszelkie prawa należne dziecku wobec rodziców, m.in. prawo do dziedziczenia majątku adoptujących tak, jakby był ich biologicznym synem. Adoptowanemu zmieniono imię i nazwisko na R. E.

Spadkodawczyni A. Y. od końca lat 80-tych XX wieku zamieszkała w Polsce, nabyła w P. nieruchomości, była też właścicielką zalesionej działki gruntu w stanie M. w USA. Do USA jeździła przeciętnie raz w roku na miesiąc. Na jej życzenie zostały sporządzone przez amerykańskiego prawnika D. W. dwa projekty testamentu w języku angielskim, przy czym ten dotyczący majątku w Polsce został przetłumaczony na język polski przez tłumacza przysięgłego i podpisany przez A. Y. na sporządzonym piśmie komputerowym wydruku tego tłumaczenia dnia 15 kwietnia 2010 r.; wykonawcą tego testamentu spadkodawczyni uczyniła D. C. Wykonawcą testamentu w części majątku znajdującego się w USA został D. W. A. Y. zmarła 18 października 2010 r., a jedynymi jej żyjącymi krewnymi są jej syn D. E. i siostra E. M.

Rozstrzygając o stwierdzeniu nabycia spadku Sąd pierwszej instancji zastosował na podstawie ustawy z dnia 12 listopada 1965 r. Prawo prywatne międzynarodowe – prawo państwa Izrael, z którego wynika, że wnioskodawca R. E., mimo oddania do pełnej adopcji był uprawniony do dziedziczenia po zmarłej biologicznej matce. Odnośnie do oceny prawnej sporządzonego testamentu właściwe było prawo polskie, stosownie do postanowień Konwencji z dnia 5 października 1961 r. dotyczącej kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych (Dz. U. z 1969 r. Nr 34, poz. 284). Według mającego zatem

zastosowanie art. 949 par. 1 k.c., sporządzony przez A. Y. testament własnoręczny był nieważny, gdyż nie wypełniał przesłanek ustawowych takiego testamentu.

Rozpoznając apelację D. W. od postanowienia Sądu Rejonowego, Sąd drugiej instancji podzielił niektóre z zarzutów w niej sformułowanych odnośnie do uzasadnienia tego postanowienia. W szczególności, stosując przepisy izraelskiego prawa o dziedziczeniu należało uznać, że uprawnienia adoptowanego do dziedziczenia po adoptującym oraz po swoich krewnych odpowiadają treści art. 937 k.c., a więc skutki adopcji D. S. przez J. i S. E. polegały wyłącznie na powstaniu stosunku między adoptującym i adoptowanym, co nie oznaczało, aby w wyniku adopcji powstał jakikolwiek stosunek między krewnymi adoptujących a adoptowanym dzieckiem, a to sprawia, iż adopcja wnioskodawcy nie odpowiadała przysposobieniu pełnemu według polskiego prawa. Z tych względów, mimo częściowo odmiennej oceny prawnej Sąd drugiej instancji oddalił apelację.

W skardze kasacyjnej uczestnik postępowania D. W. zarzucił postanowieniu Sądu Okręgowego naruszenie prawa materialnego, tj. art. 931 § 1 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie, w związku z art. 936 § 2 k.c. przez jego błędne niezastosowanie w sytuacji, gdy R. E. nie ma prawa do dziedziczenia po swojej naturalnej matce ze względu na pełne przysposobienie, a więc wyłączenie z kręgu spadkobierców ustawowych tak, jakby się nigdy nie urodził; art. 932 § 4 k.c. przez jego błędne niezastosowanie i nie uznanie za jedyną żyjącą spadkobierczynią ustawową siostry spadkodawczyni E. M.; art. 121 k.r.o. przez niewłaściwą wykładnię i błędne uznanie, że przysposobienie R. E. nie było przysposobieniem pełnym w sytuacji, gdy prawo Izraela wyróżnia tylko jeden rodzaj przysposobienia, a regułą jest przysposobienie pełne. Naruszenie przepisów postępowania dotyczy art. 670 k.p.c. poprzez jego błędne niezastosowanie i nie zażądanie akt Sądu w J. oraz przepisów, z których wynikałoby przysposobienie pełne przysposobionego; art. 244 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że przysposobienie dokonane przez izraelski sąd było przysposobieniem niepełnym; art. 328 § 2 oraz art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie lub nieuwzględnienie. Skarżący wniósł o uchylenie postanowienia Sądu pierwszej i drugiej instancji lub tylko drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmianę

zaskarżonego postanowienia i orzeczenie co do istoty sprawy, a także orzeczenie o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na skargę wnioskodawca wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwestią kluczową dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej jest dokonanie oceny rodzaju przysposobienia, jakie zostało dokonane wobec R. E., biorąc za podstawę prawo izraelskie, według którego o przysposobieniu orzekł Sąd w J. Skoro prawo izraelskie nie uznaje dwóch rodzajów przysposobienia, to należało rozważyć, czy spełnione zostały przesłanki przysposobienia pełnego, wobec którego wyróżnione przez prawo polskie przysposobienie niepełne jest wyjątkiem. W toku postępowania nie zostało to uczynione. Ma więc rację skarżący, że Sąd drugiej instancji dokonał interpretacji przepisów prawa materialnego, nie mając do tego wystarczających podstaw. Naruszył także przepisy procedury cywilnej przez niewystarczające wyjaśnienie w uzasadnieniu, dlaczego zastosował izraelskie prawo o dziedziczeniu do oceny rodzaju dokonanego przysposobienia oraz ocenienia skutków izraelskiego orzeczenia sądu w J. o przysposobieniu. Gdyby przyjęć sposób oceny dokonanej przez Sąd drugiej instancji, to każda adopcja dokonana na podstawie prawa izraelskiego byłaby przysposobieniem niepełnym, a przysposobienie pełne byłoby w ogóle niemożliwe. To jednak przeczy istocie przysposobienia i ustalonego w sprawie dwukrotnego odwołania się w orzeczeniu sądowym o adoptowaniu wnioskodawcy, że ma ono takie skutki, jakby wnioskodawca był własnym synem adoptujących oraz „tak jakby był ich biologicznym synem”.

Jeżeli prawo jakiegoś państwa przewiduje tylko jeden rodzaj przysposobienia, to wymaga ustalenia, czy jest to przysposobienie pełne, będące zasadniczym rodzajem przysposobienia, czy też jest to inny rodzaj przysposobienia. Należy więc stwierdzić, że przysposobienie dokonane w Izraelu, którego system prawny przewiduje tylko jeden rodzaj przysposobienia wskazuje raczej na przysposobienie odpowiadające polskiemu przysposobieniu pełnemu, za czym w rozpoznawanej sprawie zdaje się przemawiać także treść orzeczenia izraelskiego sądu o dokonaniu adopcji. Jeżeli jednak sąd polski rozpoznający konkretną sprawę miał

wątpliwości co do rodzaju orzeczonego przysposobienia, jak to wynika z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, to powinien w sprawie spadkowej, w celu ustalenia, kto jest spadkobiercą skorzystać z art. 670 k.p.c. i z urzędu przeprowadzić dowód z akt sprawy adopcyjnej Sądu w J. oraz z przepisów prawa izraelskiego w tym względzie.

Skoro to nie nastąpiło i nie zostało prawidłowo ustalone, czy wnioskodawca nie został przysposobiony w sposób pełny i co to oznacza w myśl prawa izraelskiego, to nie można było z tego wywodzić skutków jego uprawnienia do dziedziczenia po spadkodawczyni na podstawie prawa polskiego (art. 124 § 1 k.r.o.).

Należało zatem na podstawie art. 398¹⁵ par. 1 k.p.c. orzec jak w sentencji.